

“INNOVATSION YONDASHUVLAR ORQALI BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA O‘QISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH”

Djumabayeva Kamola Abdurasul qizi

Andijon davlat pedagogika instituti
Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi
Kamolaabdurahimova55@gmail.com
Tel: +998902167762

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15321127>

Annotatsiya: ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning o‘rni va ahamiyati tahlil etiladi. O‘quvchilarning o‘qish savodxonligini oshirish zamonaviy ta‘lim texnologiyalarini joriy etish bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu jarayon o‘quvchilarda matnni tushunish, tahlil qilish, asosiy g‘oyani ajratib olish va o‘z fikrini mustaqil ifodalash kabi ko‘nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Maqolada ta‘lim jarayoniga interaktiv metodlar, raqamli resurslar, o‘yin texnologiyalari, loyihaviy ta‘lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo‘llash imkoniyatlari yoritiladi.

Innovatsion yondashuvlarning boshlang‘ich ta‘limdagi afzalliklari sifatida o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish, individual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, mustaqil o‘rganishga qiziqishini kuchaytirish kabi omillar ko‘rsatib o‘tiladi. Shu bilan birga, maqolada o‘qish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan amaliy mashg‘ulotlar, metodik tavsiyalar va muvaffaqiyatli tajribalar tahlili ham keltiriladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayoni o‘quvchilarning o‘qish savodxonligini samarali rivojlantirish imkonini beradi va ularning kelajakdagi o‘quv faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Kalit so‘zlar: innovatsion texnologiyalar, boshlang‘ich ta‘lim, o‘qish savodxonligi, o‘qish kompetensiyasi, interaktiv metodlar, raqamli resurslar, ta‘limda AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari), loyihaviy ta‘lim, o‘quvchilar faoliyati.

Bugungi kunda ta‘lim sohasida yuz berayotgan tub o‘zgarishlar o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishda yangi, innovatsion yondashuvlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta‘lim bosqichida o‘qish kompetensiyasini shakllantirish o‘quvchilarning keyingi bilim olish faoliyatining asosi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. O‘qish savodxonligini rivojlantirish — bu faqat matnni o‘qish emas, balki uni chuqur tushunish, asosiy ma‘noni ajratish, tahlil qilish va o‘z fikrini mustaqil ifodalash kabi ko‘nikmalarni shakllantirishdir.

Innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlarning ta'lim jarayoniga joriy etilishi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning individual va ijodiy qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishga imkon yaratadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish kompetensiyasini rivojlantirishda zamonaviy innovatsion yondashuvlarning o'rni va imkoniyatlari tahlil qilinadi hamda amaliy tajribalar asosida samarali metodik tavsiyalar beriladi.

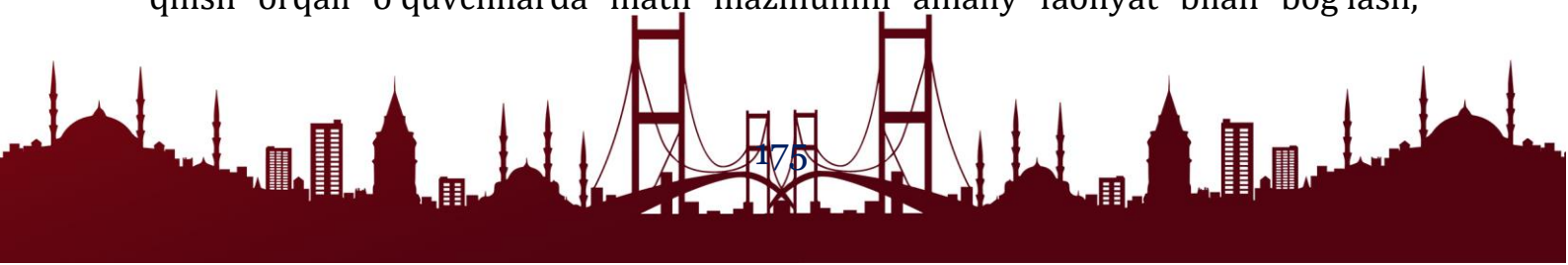
O'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish bilan bevosita bog'liqdir. Innovatsion yondashuvlar, xususan, interaktiv metodlar, raqamli resurslar va o'yin texnologiyalari o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, matn bilan faol ishlash ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi [1,15]. Interaktiv metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning matnni anglash, asosiy fikrni aniqlash va xulosalar chiqarish kabi faoliyatlari faollashadi [5, 22].

Raqamli resurslar, xususan, elektron darsliklar, o'quv ilovalari va multimediali platformalar yordamida o'quvchilarning mustaqil ishlash imkoniyatlari kengayadi [8, 10]. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Loyiha asosida ta'limni tashkil etish o'quvchilarning mustaqil izlanish, tanqidiy fikrlash va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi [11,22].

Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish o'quvchilarning informatsion savodxonligini oshirib, o'qish kompetensiyasining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [12, 18]. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ularni mustaqil o'rganishga undaydi [10, 50].

Amaliy mashg'ulotlar va tajribalar shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalari va interaktiv metodlar yordamida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning o'qish savodxonligi sezilarli darajada oshadi [9, 25]. Shuningdek, raqamli platformalarda matn bilan ishlash mashqlari o'quvchilarning o'z fikrini aniq va asosli bayon etish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi [7, 61].

Bundan tashqari, integrativ yondashuvlar ham o'qish kompetensiyasini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Masalan, o'qish darslarini boshqa fanlar — tabiatshunoslik, ijtimoiy fanlar, san'at va texnologiya bilan integratsiya qilish orqali o'quvchilarda matn mazmunini amaliy faoliyat bilan bog'lash,

kontekstda tushunish va ko'pyo'nalishli fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish mumkin [3,55].

Innovatsion yondashuvlar shuningdek, refleksiya usullaridan foydalanish imkoniyatini ham kengaytiradi. Har bir darsdan so'ng o'quvchilarning o'z-o'zini baholashi, o'qish jarayonidagi yutuq va kamchiliklarni aniqlashi, o'z o'rganish strategiyalarini mustaqil shakllantirishi o'qish kompetensiyasining mustahkamlanishiga xizmat qiladi [4, 18].

O'quvchilarning o'qish kompetensiyasini innovatsion texnologiyalar yordamida rivojlantirish uchun, shuningdek, differensial yondashuv — har bir bolaning individual qobiliyati, qiziqishi va tayyorgarlik darajasidan kelib chiqib moslashuvchan metodlar tanlash ham muhim hisoblanadi [6, 37].

Innovatsion yondashuvlarning samarali qo'llanilishi natijasida boshlang'ich sinf o'quvchilari o'qishga nisbatan ijobiy munosabat hosil qiladi, mustaqil bilim olishga intiladi va o'z fikrini lo'nda, mantiqiy tarzda ifodalay oladi. Bu esa o'z navbatida ularning keyingi bosqichlardagi o'quv faoliyati uchun mustahkam poydevor yaratadi [2, 37].

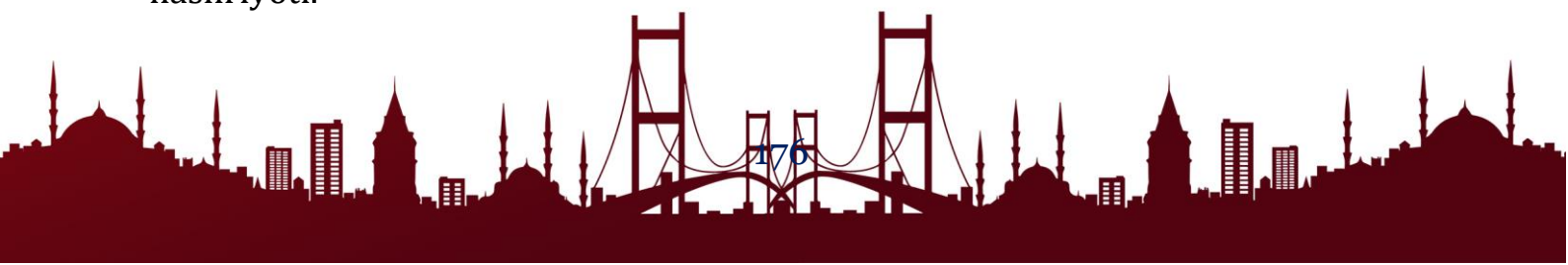
Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish kompetensiyasini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati beqiyosdir. Interaktiv metodlar, raqamli resurslar, o'yin texnologiyalari, loyihaviy ta'lim va AKT vositalari o'quvchilarning matnni tahlil qilish, asosiy g'oyani aniqlash, mustaqil fikrlash va o'z fikrini mantiqiy bayon etish ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi.

Innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarda o'qishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirib, ularni mustaqil va ijodiy o'rganishga yo'naltiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy yondashuvlar boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Kelajakda boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini yanada rivojlantirish uchun innovatsion texnologiyalarni izchil va tizimli ravishda qo'llash, pedagoglarning malakasini oshirish va ilg'or tajribalarni ommalashtirish muhim vazifa sifatida dolzarb bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, M. (2022). Innovatsion texnologiyalar yordamida boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirish. Toshkent: "Ilm Ziyo" nashriyoti.

2. Aliyev, Sh. (2022). O'qish kompetensiyasini shakllantirishda innovatsion metodlarning samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
3. Islomova, D. (2023). Fanlararo integratsiya asosida o'qish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi. Andijon: Andijon davlat universiteti nashriyoti.
4. Jo'rayev, A. (2022). Refleksiya usullari va o'quvchilarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirish. Qarshi: Qarshi davlat universiteti nashriyoti.
5. Karimov, D. (2021). O'quvchilarning matn bilan ishlash kompetensiyasini shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
6. Mamatqulova, F. (2021). Differensial yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlash. Namangan: Namangan davlat universiteti nashriyoti.
7. Nazarova, N. (2024). Elektron platformalarda matn bilan ishlash va o'quvchilarning fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish. Toshkent: "Ilmiy Izlanish" nashriyoti.
8. Rustamova, G. (2023). Raqamli resurslar asosida o'qish malakasini rivojlantirish texnologiyalari. Toshkent: "Fan va Texnologiya" nashriyoti.
9. Sattorov, I. (2023). O'yin texnologiyalari yordamida o'qish savodxonligini oshirish metodikasi. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti nashriyoti.
10. Tursunova, Z. (2022). Boshlang'ich sinflarda zamonaviy o'qitish texnologiyalari. Nukus: Qoraqalpoq davlat universiteti nashriyoti.
11. Usmonov, B. (2020). Boshlang'ich ta'limda loyiha asosida o'qitish metodikasi. Buxoro: Buxoro davlat universiteti matbaa markazi.
12. Xudoyberdiyev, S. (2021). Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari. Toshkent: "Innovatsion Ta'lim" nashriyoti.

